

Ніна Степаненко

«...ТО ІЗ БІЛОГО НАРОД МІЙ СХОДИТЬ», АБО МИСТЕЦЬКИЙ СВІТ ЮЛІЇ МОХІРЕВОЇ

У своїй діяльності Юлія Мохірева поєднує два види творчості – мистецьку й наукову, які гармонійно доповнюють одна одну. Закінчивши аспірантуру Харківського художньо-промислового інституту, вона здобула кваліфікацію «мистецтвознавець-дослідник». Ще під час навчання в аспірантурі стала членом Національної спілки художників України й продовжувала шукати художню форму для власних творчих робіт. Найближчим світоглядно й технологічно виявився для Юлії олійний розпис дерев'яних побутових виробів Полтавщини XIX – першої третини XX ст. Тож було досліджено історію українського народного розпису виробів із дерева, з'ясовано типологію цих виробів, декорованих розписом, яка на Полтавщині охоплювала всі сфери людського побутування.

Розписом оздоблювалися архітектурні деталі: сволоки, наличники до дверей та вікон, двері, віконниці, лутки, стіни та стелі «митих» хат («миті» хати – вид традиційного українського житлового будівництва, робилися «у зруб» із дерева, усередині гладко вистругані, не білені, прикрашені розписами). Значне місце в типології дерев'яних мальованих виробів належить меблям. Це – скрині, колиски, ліжка, мисники, шафи, полиці, божниці, столи, лави, ослони та ін. Серед меблів завдяки поєднанню багатьох функцій (обрядово-ритуальної, побутової, естетичної) вирізняється весільна скриня. Саме на скринях, які були гордістю жінок і окрасою житла, найліпше збереглися багатobarвні розписи. Оздоблювали розписом і зроблений формотворчими техніками (видовбування, виточування, бондарство) дерев'яний посуд: тарілки, тарелі, миски, таці, чаші, чарки, ступи, баклаги, барильця, ложки тощо. Цікавим явищем були й дерев'яні мальовані іграшки. Розписом декорували

також сакральні побутові предмети (свічники, пасківники), знаряддя праці (коромисла, прядки, вулики, ночви), засоби пересування (вози, сани), музичні інструменти, прикраси, зброю, круглу скульптуру. Ок-

ремі елементи розпису трапляються й на іконах та народних картинах. Для орнаментики полтавських розписів характерним є застосування мотивів, традиційних для українського декоративно-ужиткового мистецтва загалом. Найпоширеніші з них – «вазон», «квітуча гілка», «віночок», «три квітки», «бігунець» і «бордюр». Складникам орнаментів полтавських розписів властива поліваріантність. З-поміж найуживаніших елементів – «яблука», «квіти», «пуп'янки», «листки», «плоди», зооморфні, антропоморфні, геральдичні.

Юлія Мохірева ґрунтовно дослідила символіку розпису. До наукового обігу вона ввела поняття «полтавський художній розпис дерев'яних побутових виробів», де основним вихідним елементом є червоно-оранжевий круг – еманція світла – сонячний диск – «яблуко» – «квітка»; розробила також технологію навчання мистецтва полтавського розпису; за сприяння головного редактора журналу «Образотворче мистецтво» та альманаху «Артанія» Миколи Маричевського, видала навчально-методичний посібник «Цей мальований світ (сам навчись розписувати вироби з дерева)», а 2007 року під керівництвом доктора педагогічних наук, професора Марії Лещенко захистила кандидатську дисертацію «Художній розпис у змісті професійної підготовки майбутнього вчителя образотворчого мистецтва». Ось такі основні мистецькі набутки Юлії Мохіревої.

За словами Юрія Самойленка, голови ПОО НСХУ, заслуженого діяча мистецтва України, доцента кафедри образотворчого мистецтва ПНПУ

Юлія Мохірева – художник, член НСХУ,
лауреат премії імені Миколи Ярошенка.
Фото, 2012

імені В. Г. Короленка, «знана мисткиня Юлія Анатоліївна Мохірева являє собою яскраву, самобутню особистість на теренах сучасного етапу мистецтвознавства України в контексті європейської образотворчої традиції». Микола Маричевський, головний редактор журналу «Образотворче мистецтво» та альманаху «Артанія», бачив художницю з-поміж полтавських митців, «котрі мають Божий дар і свідомо стали на український шлях».

А тепер про викладене вище – про сутнісне й інше – докладніше в нашому інтерв'ю з мисткинею.

– Ви маєте дві робітні – освітню (навчально-виховну) й мистецьку, художницьку. У чому секрети кожної з них?

– В евристичності підходів й очікуванні несподіванок, творчих знахідок, постійний креатив і в освітній, і в мистецькій діяльності.

– Ви педагог за покликанням. Якими фаховими компетенціями має володіти навчитель, який, сам закріпившись у мистецькому світі, веде в нього тих, кому художнє ремесло – сродна праця, і тих, хто забажав сягнути вершин мистецької майстерності?

– Щороку ми зустрічаємо дітей, які прагнуть творити, розділяють наші нестримні бажання. Це не може не хвилювати митця. Найважливіше – це вміння виявити й підтримати талант в учнях, знайти оптимальний шлях його розвитку, активно задіяти мистецький аспект у педагогіці.

– Чи вірите Ви в те, що всякого охочого до Вашого фаху можна зробити художником?

– Не вірю. Навчити малювати – так, допомогти оволодіти образотворчою грамотою можна будь-якій людині, за умови її бажання. Але зробити справжнім художником, митцем – ні. Це подібно тому, що читати, писати вміють більшість людей, а справжніх майстрів слова – одиниці, вони – такі собі самотники.

– Ваше ім'я внесено до авторитетних енциклопедичних видань. Енциклопедичні довідки будуються за жорсткими правилами. Зрозуміло, що якась інформація, яка стосується Вашого мистецького життя, залишилася за берегами вже доступних читачеві дефініцій. Ми знаємо про Вашу співпрацю з дитячим журналом «Соняшник» у той період його історії, коли літературними редакторами були Іван Малкович та Анатолій Качан, а художніми – Кость Лавро й Володимир Харченко. Вам доручали ілюструвати поетичні та прозові твори українських дитячих авторів, виконати малюнки до двох обкладинок журналу «Соняшник», із чим Ви успішно справилися...

– Справилася, щоправда, не знаю, чи успішно. Також я робила оформлення книжок українських письменників, наприклад, збірки оповідань «Втеча» Івана Яцканина (голови Співки українських письменників Словаччини, головного редактора літературного журналу «Дукля»; в одному з номерів «Дуклі» вміщено матеріали про мене як художника, а на обкладинці – видруковано фото моєї картини), химерного роману «Пригоди Котамури» Романа Кухарука та ін.; я проілюструвала ще наукові видання Марії Лещенко «Щастя дитини – єдине дійсне щастя на Землі» (двотомник, на обкладинці – картина, яка нині є символом приватної школи «Чарівний світ»); «Сторінки просвітницько-педагогічної діяльності Миколи Зерова» та ін.

– Усі ми родом із дитинства. Там наші навчителі, кумири, поводири, вихователі, авторитети, взірці. Розкажіть про своїх.

– Дитинство було щасливим, насиченим позитивними емоціями, радісним. Для мене авторитетами були і є мої батьки – Анатолій Казимирович та Галина Іванівна. Батько за освітою – учений-агроном, кандидат сільськогосподарських наук, доцент, завідував відділом садівництва НВО «Еліта», займався селекцією, досліджував різні сорти плодівих культур і надавав рекомендації щодо їх районування в Полтавській області. Мама мала технічну освіту, була надзвичайно креативною, світлою людиною. На початку 1990-х років батьки створили фермерське господарство «Сад», де вирощували фруктові дерева й мали плодорозплідник. Фірмові саджанці «від Казимировича» ростуть і плодоносять у багатьох садах Полтавської області та за її межами. Батьки виховали трьох доньок, кожна здобула вищу освіту. Справу тата й мами продовжила середня сестра Олена.

Також духовними взірцями є моя бабуся Уляна, мамина мама, та дідусь Казимир, батьків тато.

Бабуся Уляна Терентіївна Одинець народилася 1902 року в козацькому селищі Великі Будища, що на Диканщині, мала ще трьох сестер і двох братів. У родині було чимале господарство, млин, але дівчата ще й працювали надомницями, брали замовлення на вишивання рушників, сорочок, тканин килимів у Полтавському земстві. На початку XX століття діяльність земства сприяла значному розвитку народних промислів на основі традиційної культури.

Дідусь Казимир Йосипович Ейсмонт народився 1906 року на Поділлі й був типовим представником давнього лицарського роду – сповідував культуру землеробства; був сміливим воїном-захисником (мав кілька бойових орденів та медалей, здобутих під час Другої світової війни); мав здібності до різних видів мистецтва: віртуозно грав на скрипці, мандоліні та інших музичних інструментах; гарно

малював; писав вірші, був мудрою, порядною людиною. Дідусь Казимир Йосипович та бабуся Євдокія Іванівна закінчили Уманський сільськогосподарський інститут, здобувши фах учених-агрономів; у післявоєнний час вони займалися озелененням Полтави та області... Тож у родині поважали мистецькі вподобання кожного, виховували шанобливе ставлення до природи й нелегкої щоденної праці.

– До суспільного визнання митці прямують різними шляхами. Для художника з-поміж найосновніших – виставки. Ви причащали своїх шанувальників і просто залюбленців у духовність не однією мистецькою імпрезою. Розкажіть про них.

– Виставок було і є багато і різних: і міжнародних, і всеукраїнських, регіональних, персональних, навіть виставка однієї картини.

По-перше, це виставка в Нюрнберзі (Німеччина), де експонувалася моя дипломна робота «...То із білого народ мій сходить».

Міжнародна виставка «500-річчя українському козацтву» в Національному художньому музеї в Києві, 5 робіт (2 із яких придбало Міністерство культури України).

Цікавим і масштабним кількадечним дійством була Міжнародна бієнале «Пан-Україна-95» (у тоді ще місті Дніпропетровську, що нині Дніпро), де учасників зібралось понад 300...

– Знаємо, що почесною і хвилюючою для Вас була участь у Міжнародній художній виставці «Хутір-II» (м. Хмельницький, м. Львів, 1996 рік), де дві Ваші роботи експонувалися поруч із творами таких видатних художників, як Андрій Антонюк, Петро Гончар, Опанас Заливаха, Микола Мазур, Іван Марчук та ін. Провідною ідеєю виставки було осягнення поняття хутора як духовного вияву, а не географічного і не етнографічного. Хутір-рай, хутір-усамітненість, хутір-медитація, хутір-самодостатність особи, особистості, внутрішній лад, спроба привнести в урбанізоване суспільство традицію і мораль. Хутір-сторожа...

– Було й таке. А було й інше: впродовж 1996–1998 років відбулися дві мистецькі події з протилежним для мене результатом. Перша – восени 1996 року, коли я поїхала до Чернігова вивчати в музеях міста мальоване дерево і прихопила із собою пару картин (поїздка збіглася в часі із проведенням у

Юлія Мохирєва із Юрієм Кочубеєм на відкритті власної виставки в Полтавському краєзнавчому музеї. Фото, 2001

цьому місті відбіркового туру Всеукраїнського фестивалю «Перлини сезону»; фестиваль поєднував різні номінації: музичне мистецтво, образотворче, театральне та ін.). Я пройшла відбіркового тур, фінал був у Києві, для митців – у виставковій залі Будинку художника. Мені тоді присудили Гран-прі в номінації «Молоді художники». Вручав нагороди переможцям під час Гала-концерту В'ячеслав Чорновіл, адже співорганізатором дійства був «Молодий рух».

Не можу не згадати ще й таку подію – одна з мистецьких галерей Києва оголосила виставку-конкурс із живопису. Із сотень робіт претендентів відібрали кілька десятків, із них – три мої картини (відбір робили зарубіжні фахівці). Про те, що мої твори відібрані для експонування, мені було повідомлено письмово поштою. Але в експозиції під час виставки, формуванням якої займалися місцеві діячі, їх не виявилось! Мені пояснили, що вони надто українські й... випадали із загального контексту. Виявляється, можливо бути в Україні надто українським.

Важливою була Всеукраїнська художня виставка до 10-річчя Незалежності України (м. Київ, 2001 рік) із виданням альбому, куди увійшла й моя картина «Засвіт стали козаченьки». Дискусію мистецтвознавців викликали образи козаків на триголових конях, доводилося пояснювати, що коли захищаєш рідну землю, то сили потроюються. 2014 року на благодійну виставку зі збору коштів на допомогу армії я подала картину «Непереможні» з подібним сюжетом (воїни на триголових конях), дискусій і питань уже не виникало, образ був зрозумілий та актуальний.

2009 року в Полтаві відбулася міжнародна виставка «Мистецтво замість гармат» із виданням каталогу, де є і мої картини. Цікавою була робота над творами до двох міжнародних художніх виставок, присвячених творчості Миколи Гоголя, – «Гоголь, Україна і світ» (м. Полтава, 2009 рік) та «Шляхами Гоголя» (м. Полтава, м. Санкт-Петербург, 2012 рік).

Хотілося б згадати Ювілейну художню виставку з нагоди 40-річчя Полтавської обласної організації Національної спілки художників України (м. Полтава, м. Київ, 2010 рік) із виданням каталогу та художню виставку з нагоди 45-річного ювілею Полтавської обласної організації Національної спілки художників України (м. Полтава, 2016 рік), до якого було видано розкішний альбом.

– Мабуть, треба згадати й те, що 2011 року у великій залі Галереї мистецтв (художньому музеї імені Миколи Ярошенка) відбулася виставка творів викладачів кафедри образотворчого мистецтва Полтавського національного педагогічного університету імені Володимира Короленка. Ваші твори прикрасили її.

– Я ж згадаю ще й таке: цікавим досвідом була виставка полтавських художників (разом з Ігорем Величком, Сергієм Гнойовим, Іваном Новобранцем) у Верховній Раді України в травні 2012 року, яка відбулася завдяки зусиллям народного депутата України Миколи Кульчинського. На відкритті виставки вітальне слово виголосили Голова Верховної Ради Володимир Литвин, народний депутат України Микола Кульчинський, доктор мистецтвознавства Олександр Федорук, редактор журналу «Артанія» Алла Маричевська та ін.

– Чомусь Ви не говорите про проведення художніх виставок відомого колекціонера, мецената, видавця Олексія Петренка. Ваші твори демонструвалися на виставках «Український натюрморт» (м. Полтава, 2011 рік), «Українська графіка» (м. Полтава, 2012 рік), «Український пейзаж» (м. Полтава, 2013 рік) із колекції Олексія Петренка. До кожної тематичної виставки видано альбом творів художників. Також Ви були учасницею проекту Олега Денисенка «Кругла площа» (м. Полтава, 2018 рік).

– Ці виставки є по-особливому дорогими мені. Згадаю ще одну з незвичних та несподіваних виставок – експозицію творів українського мистецтва відомого київського колекціонера у приватному музеї, де в кількох залах зібрані твори мистецтва від палеоліту до сьогодення. Найбільш запам'яталися трипільська кераміка, скульптура Йогана Пінзеля, колекція козацьких казанів, зброї, стародруків, шевченкіана із прижиттєвим виданням «Кобзаря», старовинні вози, скрині, рушники... У порівняно невеликих приміщеннях сконцентрували багатотисячолітню історію українського образотворчого мистецтва, а в залі сучасного мистецтва експонувались і дві мої картини.

Незабутньою є художня виставка «4 різні полтавські художники» (разом із Віктором Бабенком, Юрієм Працюком, Сергієм Роєм) у Художньому музеї міста Хмельницького. Мистецька публіка Хмельницького приймала нас привітно й щиро, кожному з художників для експонування його творів надали окрему залу.

– Ніжні й теплі спогади й дотепер зберігають полтавці про художню виставку «Барвистий квартет» (м. Полтава, художній салон, 2009 рік), де дві мами-мисткині (Ви і Наталія Дігтяр – розпис на склі) демонстрували свої твори і роботи своїх доньок – Уляни та Євгенії... Згадаймо ще цікаву експозиційно сумісну виставку з Євгеном Пілюгіним у художньому салоні Полтави, де килими Є. Пілюгіна чергувалися з Вашими живописними творами. На виставці у великій залі Галереї мистецтв Ваші твори знов розташували поруч...

Можна, мабуть, твердити, що колективні виставки дають змогу художникові порівняти свої роботи з творами колег, усвідомити власне місце в загальному мистецькому процесі, подумати над подальшим поступом. А особливим для кожного митця є його персональні виставки – це і «творчий звіт», і самооцінка, і самопізнання.

– Персональних виставок я мала кілька, ось деякі з них. У художньому салоні міста Полтави – 3. Перша – виставка претендента на вступ до Спільки художників

– Я нагадаю Вам про ще одну невелику персональну виставку, що відбулася в Краєзнавчому музеї Полтави 2001 року. Її відкривав Юрій Кочубей, Надзвичайний і Повноважний Посол України. Яка історія цієї події?

– До мене звернувся мій друг Дмитро Подойма по допомогу (він закінчив історичний факультет Полтавського педагогічного університету, а тоді навчався в Дипломатичній академії України при МЗС

Юлія Мохірєва і Кость Лавро на виставці полтавських художників у Верховній Раді України. Фото. 2012

України (1993 рік), друга – 1997 року, третя – 2012 року, це презентація каталогу робіт із серії «Художники Полтавщини». З вітальним словом на останній виставці до присутніх зверталися доктор філологічних наук, професор, ректор Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка Микола Степаненко, доцент кафедри образотворчого мистецтва, голова правління Полтавської обласної організації Національної спілки художників України Юрій Самойленко, видавець каталогу, колекціонер Олексій Петренко; пісню «Мамина черешня» виконала народна артистка України Неллі Ножинова.

України). Дмитро отримав від Юрія Миколайовича, який працював на кафедрі дипломатичної та консульської служби, практичне завдання – підготувати його візит до Полтави (адже Ю. Кочубей родом із Полтави). Тож Дмитро готував цей візит на офіційному рівні, а я на рівні народної дипломатії. Крім офіційних заходів, Ю. Кочубей із дружиною та онукою відвідали приватну школу «Чарівний світ», були на відкритті моєї виставки й завітали до фермерського господарства «Сад» моїх батьків. Сталося це 19 серпня, у день яблучного Спаса, отож змогли насолодитися виглядом і смаком соковитих яблук та груш.

– У пам'яті багатьох полтавців і недавня персональна виставка «Полтавські розписи» (відбулась у грудні 2016 – січні 2017 року в галереї «Арт-Простір»). Експонувалися вироби з дерева, оздоблені традиційним полтавським художнім розписом (дві скрині, пасківники, тарілки, дитячі іграшки), живописні картини й ікони, зразки прикладної графіки з елементами полтавського розпису. Усі вони милували око відвідувачів.

– Якщо це так, то мені дуже приємно.

– А тепер про найосновніше. Зокрема про ідіостиль. Кожен митець, якщо він справжній, має бути впізнаваним. Ми знаємо про мариніста Айвазовського, портретиста Підгорного, дереворита Перевальського... Цей список можна продовжувати. У якому мистецькому жанрі прижилися Ви? До якого мистецького напрямку (гурту) належите?

– Я народилася в Полтаві й перебуваю в етнічному родовому духовному полі свого народу, своєї місцевості, свого рідного краю. Для мене світ – усеосяжний духовний простір, складники якого – не лише антропоморфне, зооморфне, а й матеріальне та нематеріальне, думки, уява, інтуїція, чуття, віра тощо. Прислухаючись до себе, намагаюся транслювати емоції, почуття сучасною образотворчою мовою. Жанрово це здебільшого сюжетні композиції, є натюрморти, також твори сакрального змісту. Виконую композиції у стилі полтавського розпису.

– Для мене Ви асоціюєтесь з Марією Приймаченко, з її незбагненням і водночас простим мистецьким кодом. Чи так це? Вирізнити, будь ласка, найважливіші риси Вашого творчого почерку. Забудьте про скромність і будьте відвертими.

– Це так і водночас не так. У біографії Марії Приймаченко є така важлива віха: 1935 року її запросили до Києва на роботу в Центральні експериментальні майстерні при Київському музеї українського мистецтва, що на території заповідника Києво-Печерська лавра. До роботи як наставників-інструкторів було залучено професійних художників – Василя Кричевського, Миколу Рокицького, Анатолія Петрицького, Івана Падалку та ін. Марія Приймаченко багато працювала й розкрилася у творах із зображеннями фантастичних звірів, птахів, квіток, також у розписі керамічних виробів. Найхарактерніший і найприкметніший її твір того часу – «Зелений слон» (1936 рік). Викладачі оберігали Марію від непотрібних впливів – не дозволяли їй відвідувати київський зоопарк, щоб мисткиню не потягло зображувати натуралістичних звірів. 1995 року я написала картину «Нерозділене кохання», де зображено корівку та бичка, декорованих квітами, зірочками, що подібні

до образів Марії Приймаченко; от тоді мене й почали асоціювати з відомою художницею. Після цього я заборонила собі споглядати й вивчати твори Марії Приймаченко, щоб не було запозичень, а звертаюся до першооснови, тобто до традиційного народного мистецтва – вишивки, килимарства, писанки, розписів. А якщо і є певна подібність, то це природно, адже ми сформовані в просторі однієї культури, схожого ландшафту, мислимо одними образами, сповідуємо ті самі цінності, позаяк належимо до одного народу.

– А тепер, мабуть, про найзнаковіше для Вас як митця: Ваші техніки, їхню еволюцію. Із чого починали, якою дорогою прямували, до чого прийшли сьогодні та яким уявляється творче майбуття? Чому опинилися за просторами класики? Як відважилися на таку сміливу окремішність?

– Для вступу до художнього вишу потрібно було скласти кілька фахових іспитів, один із яких – рисунок фігури людини. У Києві я потрапила у групу, з якою працював Василь Тішунін. Він запрошував натурників, учні активно займалися рисунком фігури людини, також викладач навчав нас тонкощів мистецтва акварельного живопису. Ми працювали у приміщенні колишньої майстерні друга Василя Івановича, видатного графіка-ілюстратора Георгія Малакова, який оформив понад 130 книг. Стіни майстерні прикрашали пожовклі аркуші паперу з ліноритами знаменитого графіка, ілюстрації до різних літературних творів, головню середньовічної романтичної тематики. Ці твори були лаконічними, виразними, технічно досконалими, з тонким гумором, і на нас, початківців, вони справляли величезне враження.

Після року інтенсивної підготовки я вступила до Харківського художньо-промислового інституту на відділення графічного дизайну. На загальних предметах (рисунок, живопис) ми навчалися об'ємно, реалістично відображати натуру. А на спеціальних нас навчали мислити образно, лаконічно, знаково, символічно. І коли потрібно було виконувати творчі роботи, дипломну, виникли суперечності між змістом і формою вираження. Образи, які напливали, неможливо було зображувати натуралістично (це було б непереконливо), тому почалися пошуки відповідної візуальної форми. Допоміг віднайти гармонію змісту та форми Олег Векленко (професор кафедри графічного дизайну). Під його керівництвом я виконала дипломну роботу «...То із білого народ мій сходить», яка складалася із 18 графічних аркушів, розміром 50х50 кожен. Робота містила інформацію про різні види традиційного народного мистецтва Полтавщини, які були на той час найбільш досліджені – вишивка, килимарство, писанка та народна іграшка. На деяких аркушах зроблені необхідні підписи рукописним шрифтом (скорописом), це дійство мене так захопило,

Учасники і гості виставки полтавських художників у Верховній Раді України. Фото, 2012

що я весь текст дипломної пояснювальної записки написала гусячим пером (у художньому виші таке було можливо). Під час роботи над дипломом я для себе відкрила твори таких авторів, як Валерій Ілля, Валентина Отрощенко, Раїса Лиша, Марія Ревакович та ін., захопилася метафоричною поезією, де були спроби трансформації давнього міфологічного мислення в новітні поетичні образи. І саме в таких поетичних творах я знайшла назву до своєї дипломної роботи: «...То із білого народ мій сходить».

Дипломна, перші творчі роботи після закінчення інституту – графічні твори, виконані гуашшю на папері. Перехід до живопису, саме олії на полотні, відбувся несподівано. У Києві пройшов відбір творів на виставку українських художників у Мюнхені (Німеччина), куди відібрали три мої графічні роботи, оформлені під скло. Прийшов водій, який мав відвезти виставку до місця призначення, і сказав, що графіку під скло і кераміку не повезе, бо боїться, що в дорозі може побитися. Після цієї події я перейшла до живопису на полотні, відтоді й донині це моя основна техніка виконання. Полтавський розпис виконую здебільшого темперними фарбами, оздоблюючи дерев'яні вироби.

Віднайдений під час роботи над дипломом мій власний стиль піддавала сумніву (бо була не така, як інші) й одночасно внутрішньо була впевнена в ньому. Шлях занурення в невідомі культури був неприйнятний і в чомусь небезпечний.

– Ви пішли шляхом самопізнання, шляхом вивчення традиційної культури українського народу. Для Вас важливим є повернення української душі до своїх архетипних узаємін зі світом, а орнаментика – вищий рівень мистецтва. Вам, мабуть, відомі слова О. Шпенглера: «Стиль є доля. Він дається, але його не можна придбати, набути. Свідомий, придуманий стиль є фальшивим, як це доводить приклад усіх пізніх епох, особливо нашої. Великі художники та великі твори – це явища природи».

– Певні відповіді на питання щодо становлення власного стилю я знайшла під час ознайомлення з публіцистикою («Структура чи душа», «Хто сказав, що Безконечник конечний?», «В річищі Великого Стилю чи поза ним», «Український стиль образотворчого мистецтва – на порозі XXI сторіччя»), поезією, безпосереднього спілкування з Валерієм Іллею, який у 1990-ті роки видавав журнал «Основа».

Не давав зійти з обраного шляху мій учитель, київський скульптор та графік Георгій Кудрявченко. Він, образно кажучи, «бив по руках», коли я намагалася бути «як усі».

А остаточно утвердилася у своїх пошуках після знайомства й багаторічної дружби із Миколою Маричевським, головним редактором журналу «Образотворче мистецтво», альманаху «Артанія», газети «Мистець», який гуртував навколо себе творчих людей і так означав позицію журналу «Образотворче мистецтво»: «...Мистці, які є членами нашої Спільки, належать до різних національностей, національних меншин, говорять різними мовами. Але країна в усіх нас – Україна. І оце геополітичне поняття Україна є підставою, фундаментом ідеології журналу. Це є наш вибір позиції й шляху. Не відступництво, дволикість, яничарство, а – патріотизм. Патріотизм український. Не руйнівна, антиприродна, антигуманна візуальщина, а ті твори, які увібрали в себе Красу і Силу Рідного Краю. Ландшафти од Карпат до Дону, регіональна психологія, етноісторична панорама часу, героїзм як генетика нації, народність, менталітет, самовизначеність лежали, лежать і лежатимуть в основі української образотворчості. Скільки не намагалися б пошматувати процес націотворення, позаражувати творчу уяву мистців різного толку і штибу привнесеними “ізмами” та “лоціями”, – серце наше не перестане любити і славити Український Світ.

Ми не хочемо говорити мовами інших культур, інших мистецтв. У нас своя потисячолітня, питома образотворча мова. Є звідки черпати і наснагу, й ідеї, і стиль, і форму, і зміст.

Ми – українці, і завтра будемо цікаві всім іншим народам як неповторність, самобутність, феноменальність. Період запозичень, наслідувань, мавпувань проходить. Настає час сильних, визначальних, національно самобутніх культур».

– Письменники гордяться тим, скільки романів написали, скільки збірок випустили, якими мовами перекладено їхні твори. Який на сьогодні Ваш творчий набуток?

– Крім художніх виставок, мистець іде до людей, демонструє свій доробок і через опублікування творів. Найбільшими тиражами стали твори-ілюстрації, надруковані в журналі «Соняшник» (на початок 1990-х – понад 100 тис. примірників по всьому світу), немалі наклади різних газет, де публікувалися картини («Голос України», «Зоря Полтавщини», «Вечірня Полтава», «Полтавський вісник» та ін.). Також твори опубліковані в альбомах, каталогах, книгах, журналах...

– Відчувається таємничість Вашого мистецького всесвіту. Як народжуються образи? Як вони лягають на канву? Які сили надиктовують Вам сюжети?

– Володіючи прийомами натуралістичного зображення, люблю малювати квіти, плоди, пейзажі, милуватися красою природи. Але коли починаю працювати над «образними» творами, «ілюзорний» спосіб зображення не спрацьовує, позаяк транслює лише зовнішню оболонку, а для передавання внутрішньої суті образу потрібно абстрагуватися, віднести все зайве й довести зображення до лаконізму. Коли дослухаюся до внутрішнього «я», композиції народжуються легко, цілісно. Особливими для мене є картини із зображенням життя-душі людини. На картині «Півонії» душа відпочиває серед квітів і зірок, в «Одержимій» – іпостасі людини в різні періоди її життя. На картині «Закувала зозуленька» – вічно молода душа людини. Люди, зокрема жінки, сприймають цю роботу по-різному. Молодші помічають лише квітуче трояндове дерево, старші вже чують, як кує зозуля й шумить ріка часу. На картині «За світ стали козаченьки» – тіло-душа нашої країни України, яку захищають непереможні воїни.

– Мене захоплює Ваша картина «Зачарований Гоголь». Багато читачів подивовані містичними сюжетами творів письменника. На Вашій картині Гоголь сам опинився в містичному середовищі, зачарований таємничим дійством. Якби зображення було реалістичним, то це була б мила бесіда письменника з гуртом вродливих дівчат, або якби дівчата в «летючій квітці» були більш натуралістичними, то ця кількацентнерна структура не злетіла б, а якщо б і сталося це, то Гоголь від страху забився б під воза...

– Це правда. Принагідно скажу ще про таке: довго не виходила картина «Гроно любові», адже я спочатку спробувала передати інь-янь реалістично, у вигляді натюрморту з двох рибин на таці з трояндами і яблуками, та й назвала роботу «Сніданок на траві». Але результат мене не задовольняв, більше того – дратував, аж поки друзі не сказали: «Чому ти малюєш мертву рибу?» Картина «Гроно любові» сьогодні – це момент народження нового життя.

– Утримати все створене в руках митця – непростий гріх. Віддати його будь-кому – також злочин. Як розпоряджається Ви своїм доробком?

– Міністерство культури України придбало дві мої роботи, також твори знаходяться в колекції Полтавського краєзнавчого музею, Хмельницького художнього музею, у приватних збірках в Україні й за кордоном, твір «Чарівний світ мого дитинства» є символом приватної школи «Чарівний світ».

– І насамкінець. Яка Ваша візія сучасного мистецького світу, свого місця в ньому?

– Мені б хотілося, щоб повсюдно панувало сучасне українське, саме етнічне, мистецтво в його тра-

диційних виявах і концептуальних пошуках. Наразі я вирізняю для себе твори таких майстрів, як Віктор Бабенко, Олександр Бабенко, Денис Городничий, Анатолій Лавренко, Ольга Пілюгіна, Марина Рожнятовська (серед полтавських). Надаю перевагу власному баčenню мистецького простору в контексті сучасності, що і відтворюю у власних роботах. Так і живу.

* * *

От і завершилася розповідь-одкровення. Світла людина поділилася світлими думками, аби світ, який оточує нас, посвітлішав.

* * *

Публікація творів: Півень : гуаш, папір // Народна творчість та етнографія. – 1992. – № 3 – кольорова вкладка; Боже! Україну збережи! : полотно, олія // Соняшник. – 1994. – № 3-4. – Перша сторінка обкладинки; Весілля : гуаш, папір // Ікони та сучасне українське мистецтво з колекції Переяслав-Хмельницького історико-культурного заповідника та дирекції художніх виставок України. – К., 1994. – С. 52; Картини: «Нерозділене кохання», «Криниця», «Викрадення Європи» // Образотворче мистецтво. – 1996. – № 2. – С. 24; За світ стали козаченьки : полотно, олія // Історія і сучасність в образотворчому мистецтві. 1991 – 2001. Сповідуюмо Україну : Всеукр. художня виставка до 10-ї річниці Незалежності України. – К., 2001. – С. 96; Картина «Засвіт стали козаченьки» // Образотворче мистецтво. – 2001. – № 3. – С. 53; Чарівний світ : полотно, олія // Щастя дитини – єдине дійсне щастя на землі: до проблеми педагогічної майстерності : навч.-метод. посіб. / Лещенко М. П. – К. : АСМІ, 2003. – Ч. 2. – 240 с. – перша сторінка обкладинки; Викрадення Європи : полотно, олія // Українське образотворче мистецтво в колекції Михайла Волошина. – К., 2004. – С. 78; Зачарований Гоголь : полотно, олія // Микола Гоголь.

Україна і світ : каталог Всеукр. художньої виставки, присвяч. 200-річчю від дня народження М. В. Гоголя / М-во культури і туризму України, НСХУ, ПООНСХУ. – Полтава : Експрес-Поліграф, 2009. – С. 42; Воскресаю тобою в небо... (триптих) : полотно, олія // Художня виставка «Полтавська обласна організація національної спілки художників України (40 років)» : каталог. – Полтава : АСМІ, 2010. С. 10–11; Художники Полтавщини. Юлія Мохірева : альбом. – Полтава : АСМІ, 2012, 16 с. (32 твори); Зачарований Гоголь, 2009. Полотно, олія, 70х70 // Художня виставка : каталог творів викладачів кафедри образотворчого мистецтва ПНПУ імені В. Г. Короленка. – Полтава : АСМІ, 2012. – С. 17; Квіти від тебе, 2011. Полотно, олія, 55х55 // Художня виставка : каталог творів викладачів кафедри образотворчого мистецтва ПНПУ імені В. Г. Короленка. – Полтава : АСМІ, 2012. – С. 17; Українська графіка другої половини ХХ – початку ХХІ століття з приватної збірки Олексія Петренка : альбом-каталог – Полтава : АСМІ, 2012. – с. 46, 88. (3 твори); Український пейзаж з приватної збірки Олексія Петренка : альбом-каталог / [упоряд. : О. М. Петренко, О. А. Білоусько] – Полтава : АСМІ, 2013. – С. 55. (1 твір); «Плоди земнії» // Каталог виставки «Крок на зустріч». – Полтава : АСМІ, 2013 р. – С. 23; Картини «Зачарований Гоголь», «Весілля», «Боже! Україну бережи», «Охоронець Полтавського Всесвіту», «Чи була, чи є, чи буду...», «Чарівний світ мого дитинства», «Хай не розлучать нас дороги», «Українська родина», «Викрадення Європи», «Квіти від тебе», «Творці раїни», «Покрова. Полтавська родина» // Полтавіка. Полтавська енциклопедія. Т. 9. – Полтава : АСМІ, 2016. – С. 101; «Вишивала собі долю», «Квіти від тебе», «Воскресаю тобою в небо...», «Непереможні»//ПООНСХУ 45 років : альбом упоряд. О. А. Білоусько, В. М. Ханко. – Полтава : АСМІ, 2016. – С. 84–85; «Кругла площа» (триптих)// Каталог «Кругла площа – архітектурне серце Полтави». – Полтава : АСМІ, 2018. – С. 7–9; «Кругла площа» (триптих)// Голос України. – 2018. – № 70. – С. 10.

